

Усюк Т.В.

Житомирський національний агроекологічний університет, Україна

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

В умовах подолання негативних кризових явищ в економічній та соціальній сферах, коли село перетворилося на зону суцільної бідності та безробіття, зростає інтерес до підприємництва як інституційного вектора розвитку сільської економіки України. Але впроваджені заходи інституційної підтримки сільського бізнесу ще не дають позитивних результатів, і як наслідок, сільське підприємництво не реалізовує свій потенціал та не виконує належні функції у повному обсязі. З огляду на це, актуальною є потреба у теоретичному обґрунтуванні основних напрямів та механізмів інституційного забезпечення розвитку підприємницьких структур в сільській місцевості.

Проблеми підприємницької діяльності розглянуто у багатьох працях провідних вітчизняних та зарубіжних вчених. У своїх дослідженнях такі відомі українські дослідники, як З. Варналій, В. Збарський, М. Малік, Г. Монастирський, В. Юрчишин та інші відвели одне з головних місць саме підприємству, особливості функціонування якого досліджували як на початку трансформаційних процесів, так і на сучасному етапі розвитку сільської економіки.

Сільське підприємництво як форма господарської діяльності супроводжується режимом інституційного сприяння. Інституційна підтримка розвитку підприємницької діяльності забезпечує ефективне вирішення основних проблем, які пов'язані з інфраструктурним та інвестиційним забезпеченням, законодавчою базою, господарською діяльністю та соціальною сферою. Тому якісно сформоване та ефективно розвинуте інституційне середовище є стимулюючим фактором розвитку сільського підприємництва. Інституційні утворення накладають обмеження на поведінку підприємців і, водночас, стабілізують та прискорюють їх економічну діяльність, знижують трансакційні витрати і підвищують ефективність виробничої діяльності.

Інституційне забезпечення, у широкому розумінні, це взаємозв'язок інституційних утворень та інфраструктурних складових, які регулюють діяльність сільських підприємницьких формувань, і призначені сприяти ефективному розвитку економіки держави (рис.1).

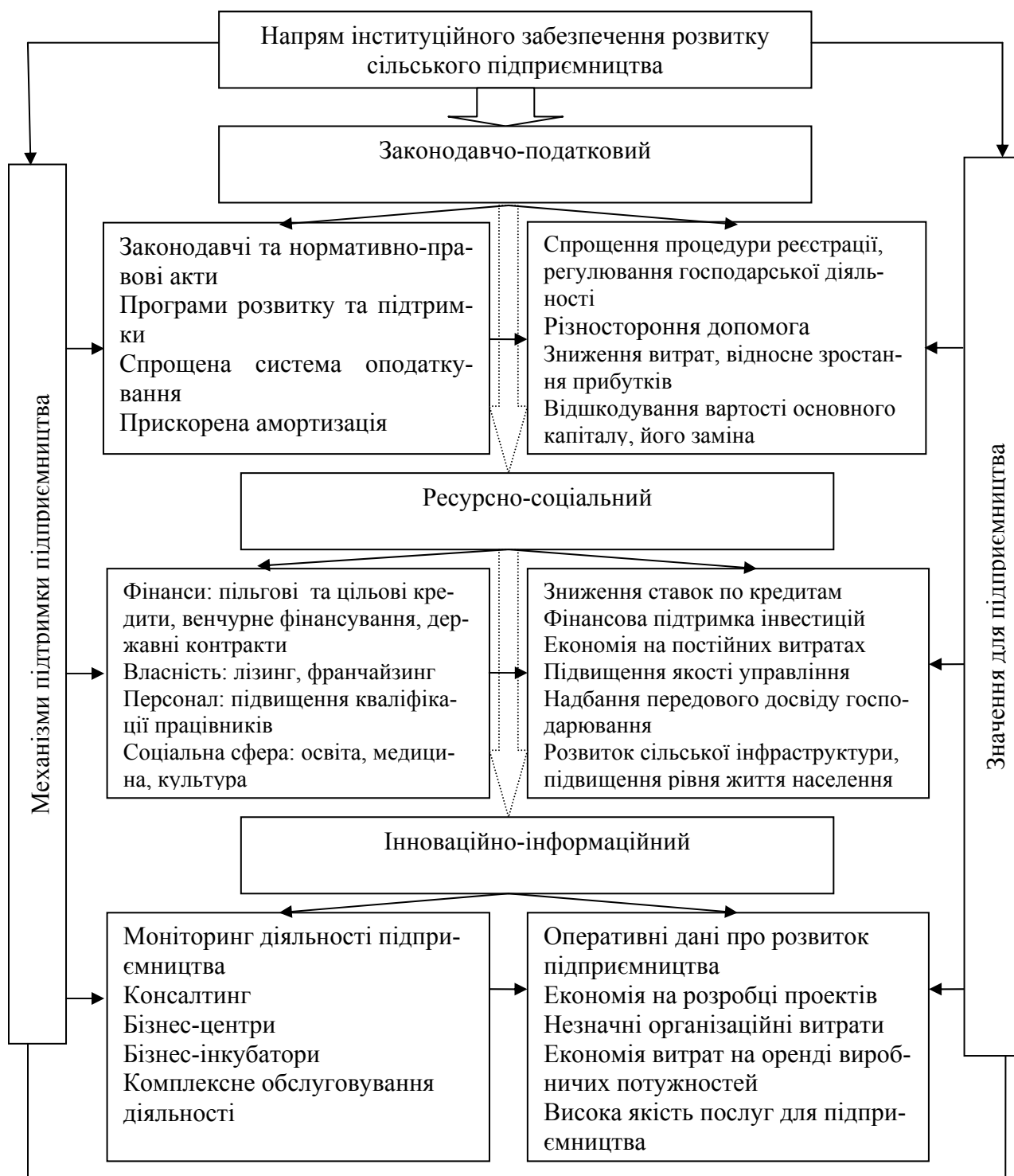

Рис. 1. Напрями та механізми інституційного забезпечення розвитку сільського підприємництва (джерело: побудовано на основі [2])

Інституційне забезпечення окреслює рівень досконалості інституційного середовища, його сприятливість чи несприятливість для розвитку підприємницької діяльності в сільській місцевості. Середовище інституційного розвитку сільського підприємництва охоплює сукупність ключових фінансових, політичних, соціальних і правових правил, організацій, що визначають форму суспільного устрою села і через формальні і неформальні обмеження регулюють поведінку суб'єктів підприємництва. Таке середовище характеризується в двох

аспектах: організаційно-інституційному (побудова та функціонування різних інституцій і організацій), та структурно-інституціональному (три базисні інститути: владу, власність та працю або підприємницьку діяльність). Відповідно, інституційне забезпечення регулює відносини на таких рівнях підприємницької діяльності, як підприємництво – влада; підприємництво – наука; підприємництво – населення. Інтереси сільського підприємництва представлені безпосередньо підприємствами і приватними підприємцями, тоді як інтереси влади, науки і громадськості – опосередковано, через різноманітні інституції (рис. 2).

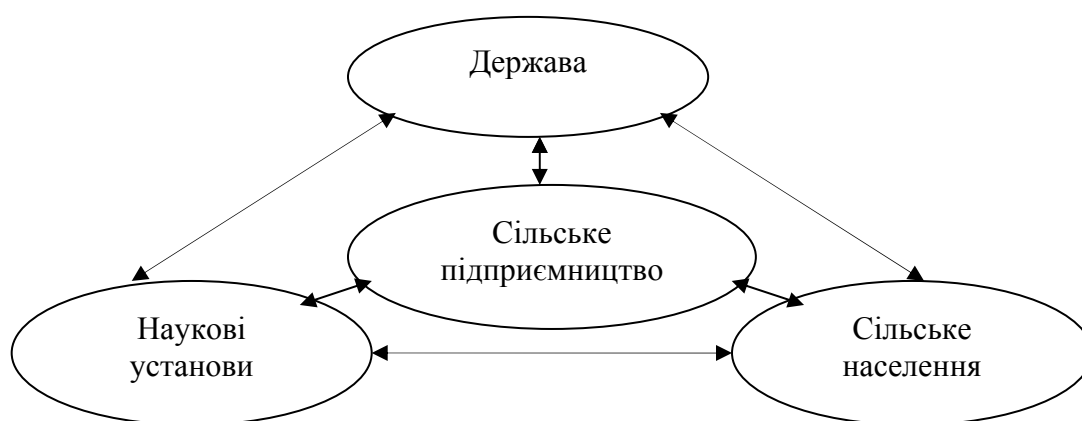

Рис. 2 Взаємозв'язок основних елементів інституційного середовища сільського підприємництва

Особливе місце в інституційному середовищі підприємницької діяльності посідають неформальні інститути. Підприємець є носієм цінностей, які сформувалися у певному культурному середовищі під впливом менталітету, зокрема культури та релігії і, безперечно, є важливими спонукальними чинниками його поведінки. З огляду на це, створення сприятливого середовища для функціонування підприємництва потребує урахування таких неформальних чинників, як традиції, досвід та звичаї, які у кінцевому підсумку визначають характер формальних інститутів.

Крім державних та фінансових інститутів сприяння розвитку підприємницької діяльності, дуже важливим для села є становлення інститутів громадської підтримки підприємницької ініціативи. Фактично, це формування єдиної державно-громадської системи інститутів, яка становить єдину політико-соціальну підтримку підприємництва та покликана виконувати консультативно-дорадчу функцію на рівні прийняття державних рішень у сфері підприємництва.

Таким чином, інституційне забезпечення розвитку сільського підприємництва продовжує формуватись і удосконалюватись. Саме інституції сприяють створенню та функціонуванню приватного сектору і формують конкретне організаційно-економічне середовище для стимулювання та швидкої адаптації суб'єктів сільського підприємництва до ринкових умов. Успішне розв'язання окреслених інституційних проблем дозволить підвищити ефективність ведення виробничої діяльності, сприятиме удосконаленню та розвитку сільських підприємницьких формувань.

Список використаних джерел:

1. Бородіна О. Чи може Україна стати світовим аграрним лідером? [Електронний ресурс] / О. Бородіна // Дзеркало тижня. – №33. – Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/chi_zmozhe_ukrayina_stati_svitovim_agrarnim_liderom-87975.html
2. Мазур О.Є. Формування механізму підтримки і стимулювання малого підприємництва в регіоні на основі методу сценаріїв / О.Є. Мазур // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Д.: ДНУ, 2002. – Вип. 144. – С. 63-69.
3. Погожев В.В. Институционализация предпринимательства в аграрной сфере [Електронний ресурс] / В.В. Погожев // Вестник Северо-Кавказского государственного технического университета. – 2006. – №4(8).– Режим доступу: abiturient.ncstu.ru/Science/articles/vak...download